

Regionalna konferencija

Uloga parlamenata u podsticanju konkurentnosti i privrednog rasta kroz unapređenje poslovnog okruženja u zemljama zapadnog Balkana, Beograd, 6-7. marta 2009

DEKLARACIJA

Aktuelna finansijska kriza je nastala kao kriza hipotekarnog tržišta u SAD, da bi ubrzo prerasla u globalnu finansijsku i ekonomsku krizu, zahvativši kako razvijene zemlje zapada, tako i zemlje u razvoju i zemlje u tranziciji. Na globalnom nivou je došlo do usporavanja rasta, pa i do realnog pada bruto domaćeg proizvoda. Tržišta zemalja u razvoju i zemalja u tranziciji su skoro trenutno bila pogođena naglim zaustavljanjem priliva kapitala, zbog nespremnosti investitora da se izlažu riziku investiranja u uslovima krize. Šok je bio posebno velik za zemlje u tranziciji, uključujući i zemlje zapadnog Balkana, visoko zavisne od uvoza kapitala i opterećene visokim platno bilansnim deficitima.

Pored otežanog priliva kapitala, efekti krize u zemljama zapadnog Balkana su se manifestovali i kroz pad izvoza zbog smanjivanja inostrane tražnje za proizvodima iz ovog regiona, što je rezultiralo smanjenjem proizvodnje, porastom nelikvidnosti privrede, smanjenjem zaposlenosti i smanjenjem stopa rasta, pa i realnim padom bruto domaćeg proizvoda.

U ovom važnom momentu, u kome se nalazi svet, Evropa, pa i region zapadnog Balkana kao deo Evrope, u parlamentima zemalja regiona je potrebno širiti svest o razmerama, dubini i trajanju krize i svemu što ona može doneti. Kriza nije mogla doći u težem trenutku po ovaj region. Realno je očekivati da u pretstojećem periodu međunarodna zajednica, pa i Evropska unija, neće biti angažovana u ovom regionu u meri u kojoj je bila tokom prethodnih 20 godina, jer će najveći deo političke energija evropskog pejzaža biti usmeren na rešavanje krize u okviru Evropske unije. To nužno zahteva veću političku odgovornost i samoodgovornost političkih lidera i vođstava u zemljama zapadnog Balkana.

Kriza se postepeno ali neminovno prenosi i na ove prostore i ova godina će biti presudna i odlučujuća za ukupnu istorijsku i startešku perspektivu regiona. Krizi se treba suprotstaviti zajednički, koordinirano i solidarno sa aspekta regiona u celini, kroz zajedničke aktivnosti svih vlada i parlamenata ovog regiona. Pri tom je nužno održati evropsku perspektivu zemalja regiona, ubrzati reforme i pristupiti što bržem rešavanju otvorenih konflikata u regionu.

Parlamenti bi trebali da igraju važnu ulogu u procesu suočavanja sa ekonomskom krizom i preduzimanja mera za njeno prevazilaženje, imajući u vidu da nas na globalnom, ali i

nacionalnom nivou očekuje era regulacije, što samo više apostrofira važnost uloge parlamenata u vremenu koje nam predstoji. U ovim teškim vremenima, čak i više nego u normalnim vremenima, važno je promovisati zakonsku regulativu koja pogoduje razvoju preduzetništva i privatnog sektora. Promovišući povoljno poslovno okruženje predstavlja ne samo odgovornost vlada, već u istoj meri i odgovornost parlamenata.

Parlament i parlamentarni odbori bi trebali da u ovom vremenu igraju mnogo aktivniju ulogu i na sebe preuzmu značajan deo odgovornosti za prevazilaženje krize. Pri tom se misli ne samo na zakonodavnu ulogu parlamenata, koja se tiče donošenja odgovarajuće zakonske regulative, već i na njihovu kontrolnu ulogu, kako bi pratili primenu, prednosti i nedostatke usvojene zakonske regulative.

Stvaranje kvalitetnog regulatorno pravnog okvira će biti jedan od najznačajnijih preduslova za privlačenje stranog kapitala u zemlje regiona, čiji je priliv u periodu krize drastično smanjen. U tom procesu **zakonodavna uloga parlamenata** će sve više dobijati na značaju, kako pri harmonizovanju domaće zakonske regulative sa evropskim zakonodavstvom, tako i pri donošenju zakonske regulative, kao mere za prevazilaženje krize. Da bi taj regulatorno pravni okvir bio što kvalitetniji, pri harmonizovanju domaće zakonske regulative sa Evropskim zakonodavstvom, mora se voditi računa, da se pri tom harmonizuje i domaće zakonodavstvo unutar sebe, jer bi se u suprotnom, javili problemi u implementaciji zakona, na šta je inostrani kapital izuzetno osetljiv.

Sa druge strane, harmonizovanjem domaćih zakonodavstva sa *acquis-jem*, zemlje regiona međusobno harmonizuju i svoja zakonodavstva unutar regiona, čime se stvara harmonizovan regionalni regulatorno pravni okvir, što pruža dodatne pogodnosti za privlačenje velikih regionalnih investicija.

U procesu sprovođenja tranzicije zemlje regiona su uvele visok stepen liberalizacije svojih privreda, i sada kada razvijene zemlje zapada, uključujući i SAD i zemlje Evropske unije, vraćaju svojim državama neke prerogative kojima se ograničava sloboda tržišta, i zemlje ovog regiona će morati da pribegnu izmeni zakonske regulative u cilju suprotstavljanja negativnim efektima krize.

Kontrolna uloga parlamenata je u dosadašnjem period bila relativno zanemarena, ali u uslovima krize, ona sve više dobija na značaju. Činjenica da parlamente zemalja zapadnog Balkana karakteriše nedostatak parlamentarne i demokratske tradicije, lako navodi izvršnu vlast u zemljama regiona da permanentno širi svoje nadležnosti i slobodu svog ponašanja u odnosu na parlament. Ali, u uslovima finansijske i ekonomske krize parlamnet ne sme da zauzme pasivnu poziciju i dopusti vladi da sama priprema pakete mera, da vlada uredbama i podzakonskim aktima, i da sama preuzima odgovornost za svoje aktivnosti i budućnost zemlje. To bi predstavljalo i skidanje odgovornosti sa članova parlamenata, kako onih čije su stranke na vlasti, tako i onih iz opozicije.

U tom smislu bi bilo potrebno pojačati koordinaciju rada unutar parlamenata i njihovih odbora, kao i saradnju svih parlamentarnih stranaka, a sve u cilju bržeg i efikasnijeg

prevazilaženja krize. Parlamenti su u zemljama ovog regiona i do sada bili jedina brana između prirodne tendencije izvršne vlasti ka autoritarnosti i nekog pokušaja da uspostave koliko toliko odgovorne demokratije.

Značajna pitanja poput onih, da li dati prioritet štednji ili podsticaju privrede, rastu domaće privrede ili socijalnim pitanjima, kao i pitanja koja se tiču kvaliteta rada pravosuđa, bi mogla biti razmatrana i na sednicama parlamenata.

Teško će bilo koja zemlja u ovom regionu sama izaći iz krize i sama prebroditi krizu, a da to ne bude i pitanje regiona kao celine. Kriza se može posmatrati kao šansa za adekvatnu i ozbiljnu politiku i dogovor države i ostalih institucija. Kriza je ne samo mogućnost, već i neophodnost veće regionalne saradnje, čime bi se omogućila brža razmena iskustava u cilju izbegavanja grešaka.

Deleći slične probleme, deleći slično nasleđe, članovi parlamenata zemalja regiona mogu da podele i zajedničke napore za stvaranje bolje budućnosti svih članica regiona, na korist stanovništva koje ih svojim glasovima bira u nacionalne parlamente. Kontekst finansijske i ekonomske krize u ovom relativno siromašnom regionu mora biti posmatran kroz prizmu zaštite ljudskih prava i brige i borbe protiv siromaštva. U suprotnom, može se desiti da velik broj stanovnika zemalja regiona bude doveden u gotovo bezizlazan položaj. U tom kontekstu, članovi parlamenata imaju obavezu da kažu stanovništvu koje predstavljaju, da su reforme ipak moguće i da je bolji život moguć, i da će period krize proći, a proći će u suštini kroz mrežu regulative koja će biti doneta u parlamentima.

Formiranje mreže parlamentarnih odbora za ekonomiju zemalja zapadnog Balkana

Na konferenciji je zaključeno da je u opštem interesu zemalja regiona da se formalizuje saradnja parlamentarnih odbora za ekonomiju i privredu zemalja zapadnog Balkana formiranjem njihove regionalne mreže.

Kao prednosti koje se tiču formiranja ove regionalne mreže su prepoznate sledeće činjenice:

- sve zemlje regiona, osim Albanije imaju zajedničko nasleđe i iskustvo bivše zajedničke države, SFR Jugoslavije, što je uključivalo zajedničko tržište, jedinstvene propise i sličan jezik;
- sve zemlje regiona se nalaze u procesu evropskih integracija, pri čemu, harmonizujući svoje nacionalno zakonodavstvo sa Evropskim, zemlje regiona i međusobno harmonizuju svoja zakonodavstva, čime se stvara harmonizovan zakonodavno pravni okvir na nivou celog regiona.

U tom smislu je dogovoreno da bi oblast njihove medjusobne saradnje obuhvatala:

- razmenu informacija iz oblasti ekonomije i ekonomskog zakonodavstva;
- praćenje načina predlaganja propisa, i ulogu odbora i radnih tijela u tom procesu;
- harmonizaciju već donesenih propisa sa Evropskim zakonodavstvom;
- praćenje procedura predlaganja zakona, pogotovu onih koje se odnose na harmonizaciju propisa sa Evropskim zakonodavstvom.

Zbog nejednakih kadrovskih i stručnih kapaciteta u odborima i uopšte, iskustva onih naprednijih bi bila od velike koristi zemljama koje zaostaju u tom procesu.

Izuzetno cenimo dosadašnju saradnju i podršku koju smo dobijali od strane IFC-ja i GTZ-a, i nadamo se da će ona biti nastavljena u i budućnosti, što bi bilo od velike važnosti za što bolje i efikasnije funkcionisanje ove regionalne mreže.

Možda je rano za jednu potpunu konkretizaciju budućeg rada mreže, ali kao alternative se javljaju sledeće opcije: (i) formiranje zajedničke kancelarije za saradnju; (ii) ostvarivanje saradnje preko stručnih službi parlamenata; (iii) organizovanje susreta predstavnika odbora dva tri puta godišnje u nekom od parlamenata, radi razmene iskustava na licu mesta; (iv) saradnja nekim drugim vidom komunikacije, uključujući razmenu godišnjih planova rada, mogućnostima učešća u radu odbora drugih parlamenata, (v) mogućnostima prisustva kod odlučivanjima u odborima; kao i (vi) organizacijom zajedničkih sednica u okviru bilateralne i multilateralne saradnje parlamenata kada se radi o ključnim infrastrukturnim projektima i pitanjima koji su od značaja za kompletan region.

Formiranjem ove mreže bi se otpočeo jedan proces saradnje, koji bi u kasnijem periodu mogao da preraste u neki viši vid saradnje ne samo između odbora za ekonomiju i privredu, nego i između parlamenata uopšte.

Zaključci i preporuke konferencije

1. Jačanje zakonodavne funkcije parlamenata u cilju unapredjenja kvaliteta zakona kroz:
 - jačanje stručnih i finansijskih kapaciteta parlamenata za izradu zakona;
 - uvođenje transparentnih procedura za usvajanje zakona;
 - jačanje uloge parlamentarnih odbora u procesu razmatranja i usvajanja zakona.
 - unapredjenje kvaliteta zakonske regulative koja reguliše rad parlamenata u zemljama regiona.

2. Unapređenje kontrolne funkcije parlamenata u cilju poboljšanja implementacije zakona putem jačanja kontrole izvršne vlasti od strane parlamenta.
3. Značaj održavanja europske perspektive zemalja regiona u uslovima globalne finasijske i ekonomske krize.
4. Jačanje regionalne saradnje parlamenata u cilju razmene znanja i iskustava iz oblasti od zajedničkog interesa, uključujući:
 - proces pristupanja Evropskoj uniji i harmonizaciju sa Evropskim zakonodavstvom;
 - suočavanje sa svetskom finasijskom krizom, koja sve više prerasta u recesiju globalnih razmera.
5. Stvaranje regionalne platforme za suprotstavljanje efektima krize u regionu kroz:
 - saradnju parlamentarnih odbora za ekonomiju i finansije u okviru mreže formirane na ovoj konferenciji;
 - medjusobnu razmenu informacija o aktivnostima odbora;
 - zajednički rad ove mreže odbora u pronalaženju optimalnih rešenja u procesu; stvaranja povoljnog investicionog i pravnog ambijenta u zemljama regiona.
6. Korišćenje iskustava zemalja regiona kroz:
 - programe obrazovanja i treninga parlamentaraca i osoblja parlamenata;
 - razmenu relevantnih publikacija i organizovanje studijskih poseta;
 - programe medjunarodne pomoći.